

Patarimai, kaip formuluoti mokymosi uždavinius

Pastaruoju metu dažnai kalbama apie gerą pamoką. Viena iš geros pamokos sąlygų – konkrečių, pamatuojamų mokymosi uždavinių formulavimas. Mokytojai, išmokę formuluoti pamatuojamą uždavinį, galės tikslingiau suplanuoti ir įgyvendinti žingsnius, vedančius į apčiuopiamą mokymosi rezultatą.

Mokymosi uždaviniai turi būti formuluojami taip, kad:

- 1) būtų orientuoti į mokinį (*pateikti pavyzdžių; paaiškinti reiškinius, dėsnius, procesus; sukurti modelį, pristatymą; palyginti ir pateikti išvadas*);
- 2) būtų apibrėžtas pasiekimo pasireiškimo / veiklos ar užduoties atlikimo minimumas;
- 3) būtų apibūdinta, koku būdu bus atliekama veikla / užduotis (*skaidydamas vadovėlio tekstą...; aiškindamasis lentelę, grafiką, šaltinį...; tyrinėdamas artimiausią aplinką...; rengdamas pristatymą...; kurdamas maketą...*).

Mokymo uždavinius apibrėžiantys sakiniai turėtų būti sudaryti iš keturių dalių. Toliau lentelėje pateikiamos šios dalys ir pagal jas suformuluoti mokymosi uždaviniai.

Lentelė

1. Bendroji sakinio dalis	2. Aktyvusis veiksmažodis arba frazė	3. Papildinys	4. Kontekstas arba sąlyga
Mokinys galės / sugebės	paaiškinti	gamtos sąlygų (mikroklimatas, dirvožemio derlingumas ir kt.) tinkamumą	žemės ūkio plėtojimui Lietuvos vidurio žemumoje.
	paaiškinti ir įvertinti	2–3 pramonės išdėstymo veiksnius	Vokietijoje tarp metalurgijos ir mašinų gamybos.
	apibrėžti ir pailustruoti	2 principinius skirtumus	tarp litosferos plokščių judėjimo ir paviršiaus susidarymo.
	apibūdinti	geografinių informacijos sistemų	svarbą ir paskirtį.

Taigi mokymosi uždavinys atrodytų taip: *Mokinys galės paaiškinti gamtos sąlygų (mikroklimatas, dirvožemio derlingumas, ir kt.) tinkamumą žemės ūkiui plėtojimui Lietuvos vidurio žemumoje.*

Patarimai rašant mokymosi uždavinį

1. Uždavinio formuluotė turi būti lakoniška.
2. Būsimasis laikas uždaviniui suteikia laukiamo rezultato atspalvį, tačiau, jei nurodoma daug uždavinių, formuluotė kartojasi ir sunkina skaitymą. Todėl pirmoji sakinio dalis, kuri turėtų kartotis, dažniausiai nerašoma, sakinys tampa lakoniškesnis. Pvz., *Paaiškinti gamtos sąlygų (mikroklimatas, dirvožemio derlingumas, ir kt.) tinkamumą žemės ūkiui plėtojimui Lietuvos vidurio žemumoje.*

Toliau pateikiami rekomenduojami veiksmažodžiai, kurie atitinka skirtingus mąstymo lygmenis: žinojimą, supratimą, pritaikymą, analizę, sintezę, vertinimą ir įsivertinimą, tikslų kėlimą.

Žinojimo lygmuo

Formuluojant žinojimo lygmens uždavinius stengiamasi nurodyti, tai, ką mokiniai žinos, baigę tam tikrą mokymosi etapą:

- *faktus;*
- *terminus ir sąvokas;*
- *tam tikrus kriterijus;*
- *tam tikrus metodus;*
- *principus ir apibendrinimus;*
- *žinias apie teorijas ir struktūras;*
- *žinias apie klasifikacijas, kategorijas ir kt.*

Naudojami veiksmažodžiai

atsiminti	užrašyti	išvardyti	apibrėžti
pakartoti	pateikti	išdėstyti	nupiešti
atpasakoti	pavadinti		

Supratimo lygmuo

Pateikiant supratimo lygmens uždavinius siekiama parodyti, ką mokiniai turi suprasti, baigę tam tikrą mokymosi etapą:

- *paaiškinti, ką žino apie...*
- *apibūdinti, kaip jie suprato...*

Naudojami veiksmažodžiai

perpasakoti	nustatyti	aptarti	išreikšti
paaiškinti	atpažinti	apibūdinti	išversti
apibrėžti	apžvelgti	atpasakoti	referuoti

Pritaikymo lygmuo

Formuluojant pritaikymo lygmens uždavinius siekiama išreikšti gebėjimą panaudoti tam tikrą teoriją ar informaciją naujoje situacijoje, t. y. ar mokiniai galės:

- *pavartoti sąvokas;*
- *pademonstruoti ...*

Naudojami veiksmažodžiai

demonstruoti	ilustruoti	išdėstyti	panaudoti
apibendrinti	parinkti	supriešinti	aprašyti
pritaikyti	palyginti	suvaidinti	pavartoti
	valdyti	planuoti	

Analizavimo lygmuo

Šio lygmens uždavinių formuluote siekiama apibūdinti gebėjimą išskaidyti reiškinių, medžiagą į sudėtingas dalis, parodant jų tarpusavio priklausomybes, t. y. nustatyti, ar mokiniai baigę tam tikrą mokymosi etapą gali analizuoti:

- *gamtoje ir visuomenėje vykstančius reiškinius ir procesus;*
- *gamtoje ir visuomenėse (taip pat tarp jų) esančius ryšius ir santykius.*

Naudojami veiksmažodžiai

išspręsti	atskirti	išnagrinėti	išanalizuoti
išskirti	įvertinti	nustatyti ryšį	palyginti
sugretinti	klausinėti	kritikuoti	schematizuoti
svarstyti	tyrinėti	apžiūrėti	diferencijuoti

Sintetinio lygmuo

Formuluojant uždavinius siekiama apibūdinti mokinių gebėjimą dirbti su atskiromis dalimis, elementais ar panašiai jungiant juos į visumą, sudarančią iki šiol nežinomą struktūrą ar modelį. Mokiniai, baigę tam tikrą mokymosi etapą, gebės:

- *sukurti tam tikrus ryšius mokymosi srityje;*
- *sudaryti bendrą planą.*

Naudojami veiksmažodžiai

surinkti	sukurti	suorganizuoti	suplanuoti
suformuluoti	pasiūlyti	sukonstruoti	parengti
sutvarkyti	apibrėžti	sudaryti	prieiti išvadą
interpretuoti	suprojektuoti	valdyti	

Vertinimo lygmuo

Uždaviniai formuluojami taip, kad mokinys siektų išreikšti gebėjimą argumentuoti, palyginti priešingus požiūrius ir argumentus, daryti išvadas ir sprendimus. Šiuo uždaviniu siekiama patikrinti, kaip mokiniai, baigę tam tikrą mokymosi etapą, geba:

- *remdamiesi faktais ir įrodymais pateikia išvadą;*
- *remdamiesi šaltiniais prieina išvadą.*

Naudojami veiksmažodžiai

atrinkti	palyginti	prieiti išvadą	pasirinkti
įvertinti	atskirti	atrinkti	patikrinti
kritikuoti	nustatyti		

Tikslų kėlimo lygmuo

Uždaviniai formuluojami taip, kad mokiniai nurodytų, kuo svarbios įgytos žinios ir kiek pagrįstas tikslų kėlimo suvokimas. Mokiniai gali nurodyti ar įvardyti nuostatas, kiek geba patobulinti kompetenciją ar su žiniomis susijusį supratimą ir kuo šis supratimas pagrįstas. Šiais uždaviniais siekiama patikrinti, kaip mokiniai, baigę tam tikrą mokymosi etapą, geba:

- *įvertinti, kokią svarbą jiems asmeniškai teikia pamoka;*
- *įvardyti, kiek gali būti pagerintas konkrečios pamokos supratimas ir kokia jo kompetencija.*

Naudojami veiksmažodžiai

apibendrinti	įvardyti	prieiti išvadą	pasirinkti
kritikuoti	įvertinti	nurodyti	pagrįsti

Naudota literatūra

- R. Laužackas, „Profesinio rengimo metodologija“ [monografija], Kaunas, 2005.
- R. J. Marzano, „Naujoji ugdymo tikslų taksonomija“, Vilnius, 2005.
- A. Helmke, „Pamokos kokybė ir mokytojo profesionalumas: diagnostika, vertinimas,

tobulinimas“, Vilnius, 2012.